

Culoarea șofranului: drumului naționalismului hindus spre iliberalism

■ SILVIU PETRE

[Independent Researcher]

Abstract

Placed in the middle of controversies, Narendra Modi's rise to prominence sparked numerous reaction both inside India as well as on the international scene. His opponents, frequently reproach his authoritarianism and his links with an extreme brand of Hindu nationalism. On the other side, the plea of his supporters emphasize the new Prime minister's managerial abilities brandished during his twelve years of governance in the state of Gujarat. This article tries to explain the electoral success of the incumbent chief of executive in India along with his party of allegiance- BJP. Here I argue that Modi's triumph is largely explainable through a set of demographic, social, economic and cultural factors persistent throughout the world which also tell us the emergence of other illiberal strongman regimes in countries like: Hungary, Russia or Turkey. The conclusion draws a warning against the proliferation of aggressive ultranationalism and the reservoirs of intolerance it seems to harbor.

Keywords

India; secularism; Hindu nationalism;
Narendra Modi

După o perioadă în care spațiul public global se occidentaliza iar singura posibilitate de atingere a prosperității părea realizabilă în interiorul unui capitalism universal, secularizant, asistăm azi la un proces în sens invers. Mai nou, exaltarea valorilor tradiționale specifice fiecărei culturi sau nativismul, cum îl numesc unii, este o tendință a timpului nostru care poate îmbrăca atât forme moderate cât și pe altele extremiste, intolerante.¹ Să ne gândim numai la pelerinajele sau la prezența motivelor populare românești ori transformarea iei străvechi într-o marcă globală. (Sigur, aici vorbim de fenomene benigne, care nu fac rău.)

În același timp, pe plan politic asistăm la revirimentul unui nou naționalism, adesea intolerant și condensat în sloganuri gen: «țara mea înainte de toate»: America first, Egypt first,

1 Daron Acemoglu, Georgy Egorov, Konstantin Sonin, „A Political Theory of Populism,” *The Quarterly Journal of Economics* (2013), 771–805. Ronald F. Inglehart, Pippa Norris, Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. Faculty Research Working Paper Series, August 2016. Sorin Ioniță, Septimius Părvu, Otilia Nuțu, Populismul 2.0 și renașterea alternativelor la democrația liberală, Expert Forum, Raport 2017, 1-11 și *passim*.

Russia first, France first cu potențial de multiplicare imprevizibil.² După cum notează Zheng Wang, directorul al Centrului pentru Studii ale Păcii și Războiului din New Jersey, acest lucru denotă că mai multe mari puteri nu sunt mulțumite cu actuala lor poziție în sistemul internațional³ și astfel cer o schimbare.

Cei mai mulți analiști americani se concentrează pe cauzele interne care au dus la victoria actualului supremo de la Casa Albă. Ceea ce ar adăuga este faptul că renașterea noului naționalism nu originează neapărat în America, națiunea ce dă tonul de obicei, cât de la periferia sistemului internațional, având caracterul unui foc de preerie care merge dinspre cei săraci pentru a cuprinde marile puteri în curs de dezvoltare (emergenții) și, într-un final, a-și spune cuvântul în zonele bogate, afluate. Lucru care, de altfel, nu este foarte greu de explicat. Extinderea capitalismului s-a desfășurat dinspre națiunile industrializate (America de Nord, Europa de Vest, Japonia, Australia) către cele situate imediat pe scara dezvoltării, dar care aveau mână de lucru mai ieftină și, eventual, resurse minerale. Când și acestea au devenit poli antreprenoriale la rândul lor (Polonia, India, China, India, tigri asiatici) capitalul s-a mutat mai departe, spre zonele încă și mai sărace (Bangladesh, mai nou Africa: Kenya, Uganda etc). Cum industrializarea din zonele mai sus numite nu a venit la pachet cu incluziunea socială, mulți dintre cei lăsați în urmă de globalizare fie și-au exprimat furia sub forma unei ideologii identitare xenofobe (cu strigăte de genul: *afară cu străinii, nu ne vindem țara șamd*), fie au emigrat spre nucleul economic, unde au impus greutăți asupra mecanismelor de protecție socială din: Marea Britanie, Franța, Germania, Olanda, Norvegia, Italia șamd.

Procese similare au avut și au loc în statele occidentale, unde multe zone s-au industrializat, oferind peisaje dezolante ochiului. Partidele populiste ale acestor națiuni, marginalizate prin anii 1990-2000 și luate în derizoriu, câștigă acum alegeri și pun probleme partidelor tradiționale. Chiar dacă e poate bolovănoasă și nestilizată, retorica lor pune diacriticele furiei grupurilor de șomeri, marginali și înstrăinați.

Acestea fiind spuse, vedem un prezent marcat de radicalismul determinat economic. Fanatismul religios sau cel ideologic sunt instrumente la care oamenii apelează pentru a-și explica situația și a o rezolva!

Odată ce am descris cadrul general, ne vom îndrepta atenția spre o zonă mai puțin sensibilă publicului românesc: spațiul sud-asiatic, anume fenomenul Hindutva. Pe scurt, acesta se referă la credința că hinduismul reprezintă prima și cea mai bogată civilizație a lumii din care originează toate celelalte. Respectiv credinței i se asociază și un program politic- acela de a transforma India într-un tărâm omogen din punct de vedere cultural și confesional. În format blând, acest lucru înseamnă ca minoritățile religioase (musulmani, în primul rând, apoi sikh-și, creștini, evrei, zoroastrieni, animiști șamd) să își adapteze stilul de viață mainstreamului hindus căreia să îi recunoască întâietatea. În format tare, extins, același program politic înseamnă nici mai mult nici mai puțin decât convertirea la hinduism a tuturor locuitorilor din India.

Articolul prezent își desfășoară argumentele în patru părți: I prima va trece în revistă istoria intelectuală și faptică a Hindutva; partea a II-a va poposi în prezent pentru a încerca să explice resorturile triumfului lui Narendra Modi și constelației politice care îl susține; cea de-a III-a va încerca să răspundă dacă actuala administrație de la New Delhi produce violență la nivel intern; a IV-a și ultima parte va articula concluziile și limitele studiului.

2 „Trump's world. The new nationalism,” *The Economist*, Nov 19th 2016

3 Zheng Wang, „The New Nationalism: „Make My Country Great Again,”” *The Diplomat*, May 10, 2016

I. Hinduismul politic: când istoriografia este pusă în slujba istoriei

Istoria intelectuală a Hindutva începe undeva la sfârșitul secolului XVIII și începutul celui următor, XIX, fiind contemporană Romantismului european. Mai întâi trebuie spus că ceea ce noi occidentalii numim hinduism nu este nicidecum o religie unificată, cu un singur text sacru și un conducător suprem deasupra ei. Deși sunt câteva mari zeități vehiculate (Brahma, Vishnu, Shiva, Kali, Ganesh) panteonul este cu mult mai vast și adună numeroase zeități locale, semnificante doar pentru câte o comunitate, nicidecum la nivel național. De aici aserțiunea lui Mahatma Gandhi despre India ca fiind țara cu „două milioane de zei”. Conform istoricului Romila Thapar, ar trebui să vorbim mai degrabă decât de o *ortopraxie* (efectuare corectă a ritualurilor) decât de o ortodoxie.⁴ Când însă francezii și, mai ales, britanicii au venit să colonizeze zona, ei au perceput tot acest ecosistem mistic drept <Altul> lor, un politeism bine sudat opus creștinismului de acasă.

Tot francezii și britanicii prin nume lui: Abraham Hyacinthe Anquetil-Duperron, Sir William Jones, Sir Charles Wilkins, Horace Wilson, James Prinsep au tradus textele sacre în limbile de circulație europeană, deschizând fascinatia vesticilor față de cosmosul simbolic al Asiei de Sud.

Drept răspuns, elitele indiene au început să se gândească la o reformă a hinduismului, astfel încât acesta să se prezinte ca un sistem de credințe unificate, similar creștinismului și astfel să contribuie la emanciparea propriilor conaționali. În cadrul acestui fenomen de renaștere devine important numele lui **Ram Mohan Roy** (scris și Rammouhoun Roy) 1772-1833.⁵ Reformatorel religios, el creează în 1828 la Calcutta Brahmo Samaj = Societatea lui Dumnezeu. Scopul era acela de a milita pentru eliminarea unor obiceiuri precum: separarea dintre caste ori *satî*- arderea văduvei alături de soțul mort, indiferent de dorința ei.

Printre urmașii săi, exponenți ai unei culturi racordate la patrimoniul universal se numără familia Tagore.

Ceva mai târziu, în aprilie 1875, **Dayananda Saraswati** creează Arya Samaj = Societatea nobililor. Aceasta împărtășea entuziasmul reformatorel al celor de la Brahmo Samaj, dar considera autoritatea Vedelor supremă și infailibilă, respingând alte influențe. În plus, era mult mai refractară la influența britanică. Arya Samaj s-a răspândit în numeroase locuri, acolo unde existau comunități de indieni, din Suriname în Africa de Sud.⁶

4 Romila Thapar, „Secularism History and Contemporary Politics in India,” pp.191-208 în Anuradha Dingwaney Needham, Rajeswari Sunder Rajan (ed), *The Crisis of Secularism in India*, Duke University Press, 2007, p.193

5 Prin analogie cu spațiul românesc, figura lui Roy ar putea fi comparată cu cele ale lui Ioan Inochentie Micu-Klein sau Samuel Micu Klein. Ram Mohan nu a rămas o figură redusă la propria limbă, celebritatea sa extinzându-se până în Europa și Statele Unite. De asemenea, a corespondat cu figuri contemporane ilustre, cum era filosoful englez Jeremy Bentham. Pentru o descriere a vieții sale a se vedea: C. A. Bayly, *Recovering Liberties: Indian Thought in the Age of Liberalism and Empire*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2012), 42-72, esp. 56-58. Modern Indian Political Thought. BA Political Science, Core Course, VI Semester, University of Calicut, Kerala, 2013, 6-9 și *passim*.

În 1988 regizorul Shyam Benegal a realizat un serial de 53 de episoade: Bharat Ek Khoj inspirat de lucrarea lui Jawaharlal Nehru, *The discovery of India*. Pentru episodul dedicat lui Ram Mohan Roy vezi: The Bengal Renaissance and Raja Rammohun Roy, <https://www.youtube.com/watch?v=Klgloek-G2s> (accesat ultima dată 12 decembrie 2017)

6 R.K. Pruthi, *Arya Samaj and Indian Civilization*, (New Delhi: Discovery Publishing House, 2004). Vinay Lal and Goolam Vahed, „Hinduism in South Africa: Caste, Ethnicity, and Invented Traditions, 1860-Present”, *J Sociology Soc Anth*, 4(1-2): 1-15 (2013)

Simplificând, cele două societăți vor însămânța mai multe mișcări politice valabile până azi, fiecare cu o altă viziune asupra țării. Brahmo Samaj a legitimat apariția Partidului Congresului în perspectivă căruia India trebuie să continue ca națiune seculară. Arya Samaj a legitimat nașterea mai multor formațiuni exclusiviste ce militează pentru hinduizarea Indiei.

Torța ideologică a fost dusă mai departe într-un nou secol de numele lui: **Swami Vivekananda** (1863-1902), **VD Savarkar** (1883-1966) și **Dr. Keshav Baliram Hedgewar** (1889-1940). Vivekananda, cunoscut Vestului drept filosof, omagiat în ultimii ani chiar de președintele Obama,⁷ a fost un patriot fervent.⁸ Damodar Savarkar a apucat să trăiască mult și după obținerea Independenței din 1947 fiind chiar acuzat de a instigare a asasinării lui Mahatma Gandhi, dar în cele din urmă a fost achitat.^{9,10} (Despre el ar mai trebui menționat că naționalismul său era unul cultural, nu religios, autorul în cauză fiind ateu.¹¹)

Hedgewar a fost cel care a creat în 1925 **RSS- Rashtriya Swayamsewak Sangh** (Comitetul Național al Voluntarilor) corp militant, dacă nu chiar paramilitar a cărui aripă politică va deveni actualul BJP. Un deceniu mai târziu, în 1936 apare și **Rashtra Sevika Samiti** (Comitetul Național al Femeilor Voluntare) sub oblăduirea lui **Laxmibai Kelkar**. Ideea înființării unei aripi a femeilor hinduiste data de mai demult, dar conservatorismul lui Hedgewar l-a determinat să se opună lui Kelkar la început.¹²

Un aspect deosebit de important și, din păcate, de puțini cunoscut, este rendezvous-ul ideologic dintre extrema hindusă și fascismul european din anii 1930-40.

În speță național-socialismul a flirtat puternic cu ideea întoarcerii la o patrie imaginară, mitică și pură a Arienilor. Pentru Hitler și acoliții săi, leagănul civilizației ariene primare se găsea undeva în Orient, cel mai probabil în India sau Himalaya.¹³

7 Remarks by the President to the Joint Session of the Indian Parliament in New Delhi, India, The White House Office of the Press Secretary, November 08, 2010. Vezi live pe: Obama Speech On Swami Vivekanand, <https://www.youtube.com/watch?v=18iK94DmQm4>

8 HT Correspondent, Swami Vivekananda, „A ‘youngster from India won over the world’”, *Hindustan Times*, Sep 11, 2017. Nilanjan Mukhopadhyay, „PM Modi highlights Swamiji’s vision and ideas keeping new voters of 2019 in mind,” *Economic Times*, Sep 13, 2017

Un blog naționalist care îl elogiază pe Vivekananda este următorul: „Swami Vivekananda’s cultural nationalism” – Express Features, December 7, 2013, <https://bharatabharati.wordpress.com/2013/12/07/swami-vivekanandas-cultural-nationalism-vedanta-kesari/> (accesat 25 decembrie 2017, ora 11:56 am)

9 Pentru o biografie elogioasă a doctorului Sarvarkar a se vedea: Bhawan Singh Rana, *Veer Vinayak Damodar Savarkar: An Immortal Revolutionary of India*, (New Delhi: Diamond Pocket Books Pvt Ltd, 2016)

10 Pentru felul în care aceste trei figuri se integrează în povestea mai largă a naționalismului hindus a se vedea: Sikata, Banerjee, *Make Me a Man!: Masculinity, Hinduism, and Nationalism in India*, (New York: State University of New York Press, 2005)

11 Ashis Nandy, *The Demonic and the Seductive in Religious Nationalism: Vinayak Damodar Savarkar and the Rites of Exorcism in Secularizing South*, Working Paper No. 44, February 2009

12 Pentru o analiză minuțioasă a tipurilor de naționalism din India consultă: Ashutosh Varshney, „Contested Meanings: India’s National Identity, Hindu Nationalism, and the Politics of Anxiety”, *Daedalus*, Vol. 122, No. 3, *Reconstructing Nations and States* (Summer, 1993), 227-261

13 Influențele culturale dintre spațiul germanic și cel sud-asiatic sunt vechi și reciproce. De-a lungul secolelor, poezii germani au fost marcați de miturile Persiei și Indiei ca și de producțiile literare venite din arealele respective. Arthur F.J.Remy, *The Influence of India and Persia on the Poetry of Germany*, (Columbia: The Columbia University Press, 1901). În secolul XIX interesul s-a intensificat odată cu gânditori ca Herder, Hegel, Schlegel, Schopenhauer ori Nietzsche. Pentru un studiu deosebit de amănunțit pe această speță vezi Robert C.Cowan, *The Indo-German Identification. Reconciling South Asian Origins and European Destinies, 1765-1885*, (Rochester, New York: Camden House, 2010). De același autor „Re-Orientalism: German Indology Studies Beyond Gadamer and Foucault”. Introduction: New Models for Indo-German Scholarship Within the Critical Reappraisal of Orientalism,” *The Comparatist*, (2010): 47-62

În sens invers, cercetătorii Carsten Wieland și Tobias Delfs vorbesc despre înrăurirea avută de romanticii germani asupra lui VD Savarkar și Golwalkar. Michael Dusche, „Origins of Ethnic

Odată trasat un astfel de arc cultural geografic, două personalități au întruchipat sincretismul atari mistic: **Subhas Chandra Bose** (1897-1945) și **Savitri Devi** (1905-1982). Primul a fost un revoluționar indian. Inițial acolit al lui Gandhi și frecvent al întâlnirilor din Partidul Congresului, el se va dezice de calea non-violenței favorizate de Gandhi (ahimsa) promovând instrumentul armat. Pentru a-și atinge scopurile a fugit în URSS ca să ceară ajutorul lui Stalin contra britanicilor și, mai apoi, în Europa lui Mussolini și Hitler. Aceștia doi din urmă l-au tolerat ca pe un văr ideologic mai îndepărtat dar nesemnificativ. Folosindu-se de prizonierii indieni prezenți în rândurile forțelor britanice, se va crea INA- Indian National Army. Pe ultima parte a războiului, văzând că regimurile totalitare europene nu îi acordă ajutorul mult sperat a luat avionul spre Japonia, sperând că acolo i se va acorda mai mult credit. Avionul său a fost doborât undeva deasupra Taiwanului în august 1945. Ultimele sale clipe rămân învăluite în mister și descrise de două scenarii posibile: 1) fie a murit în urmă impactului, fie 2) a fost torturat de britanici. Bose sau Netaji –*iubit conducător*– este azi supraviețuit de către fiica sa, Anita Pfaff, profesoară de literatură provenită din relația cu o austriacă.¹⁴

Actualul premier indian a folosit în campania sa unul dintre sloganurile care i-au aparținut fostului luptător pentru independență: „Tum mujhe khoon do, main tumhe azadi doonga.” (*Dați-mi sângele vostru și eu vă voi da libertatea.*)¹⁵ În octombrie 2015, N.Modi a primit la reședința sa 50 dintre urmașii fostului conducător al INA.¹⁶ Pe 23 ianuarie 2017, când s-au împlinit 120 de la nașterea lui Netaji, iubitul conducător– cum i se spune lui Bose, Modi l-a omagiat, descriindu-l ca pe un „mare intelectual” mereu preocupat de „secțiunile marginalizate ale societății.”¹⁷

Cealaltă biografie este a lui *Maximiani Portaz*, grecoaică emigrată în Franța ca urmare a Primului război mondial. Considerând că patria sa fusese distrusă de către puterile occidentale, Portaz va deveni adepta unei filosofii anti-moderniste, anti-creștine, păgâne. În anii 1930 studiile sale de istorie o vor duce în India unde și-a luat numele de Savitri Devi. Soțul său indian, dr. Asit Mukherjee, va da informații preluate de la diferiți britanici către adepții lui Chandra Bose care se aflau în Burma.¹⁸ Devi va rămâne pe tărâm sud-asiatic până după 1945 când se va întoarce în Europa. Loc în care va trăi o viață peripatetică, intrând în contact cu foști naziști sau adepții ai noii extreme drepte pentru a-și satisface nevoia după utopia ariană.¹⁹

Nationalism in Germany and Repercussions in India”, *Economic & Political Weekly*, vol. xlv no. 22, May 29, 2010 37-46, esp. 45

14 Declasificarea arhivelor, adică atât a unui raport întocmit de japonezi în 1956 cât și a altor documente deținute de indieni, Bose a murit într-un accident din cauza arsurilor, iar corpul său a fost cremat pe 22 august 1945. „Netaji Subhas Chandra Bose died in plane crash in Taiwan, says 60-year-old Japanese report”, *India today*, November 30, 1999. Indrajit Kundu, „Did Subhash Chandra Bose die in 1945 plane crash? Modi govt says yes in RTI reply; Netaji’s kin see red”, *India today*, May 31, 2017.

Ecranizarea poveștii sale, din 2005, se poate vedea aici: Bose : The Forgotten Hero Full Movie | Hindi Movies 2017 Full Movie, <https://www.youtube.com/watch?v=6x1qarRE0VE> (accesat 17 decembrie 2017)

15 Sourabh Gupta, „What’s common to Narendra Modi and Subhas Chandra Bose?” *India today*, May 2, 2014

16 „PM Modi to meet Netaji Subhas Chandra Bose’s family members”, *India today*, October 13, 2015

17 FP Staff, „Narendra Modi salutes Netaji Bose on his birth anniversary, calls him ,a great intellectual””, *First Post*, Jan 23, 2017

18 Aatreyee Dhar, „Savitri Devi: The Indian Neo Nazi Who Thought Hitler Was A Vishnu Avatar Born To End The Kaliyug”, *ED Times*, November 3, 2017

19 O biografie clasică este aceasta: Nicholas Goodrick-Clarke, *Hitler’s priestess. Savitri Devi, the Hindu-Aryan Myth, and Neo-Nazism*, (New York: New York University Press, 1998).

Despre ventilarea numelui său de către extrema dreaptă contemporană mai ales pe diferite bloguri de gen din Grecia ale mișcării Golden Dawn vezi: Savitri Devi: „The mystical fascist being resurrected by the alt-right,” BBC, 29 October 2017

Reîntorcându-ne la subiect, mai trebuie adăugat că istoria Hindutva post-Independență a stat mai degrabă în hibernare, atâta timp cât Partidul Congresului și dinastia Gandhi-Nehru au dominat eșichierul politic. BJP-ul : Bharata Jainata Party (Partidul Național Indian) s-a format târziu, pe născut pe 6 aprilie 1980, începându-și ascensiunea pe finele decadei. Greșelile făcute de Indira și de fiul ei, Rahul Gandhi, marile scandaluri de corupție, totul pe fundalul împotmolirii economice, au făcut din BJP o alternativă viabilă.

Succesiunea la putere a avut un parcurs dialectic, dacă putem spune astfel. Cum așa? Deși secular, Congresul a sprijinit diferite mișcări extremist religioase sau ideologice precum Akali Dal (organizație separatistă sikh ce visa un stat separat în Punjab- 'Khalistan') sau pe Tigri Tamilii. Chiar dinainte ca războiul civil din Sri Lanka să izbucnească, serviciile secrete indiene (RAW- Research Analysis Wing) au oferit Tigrilor tabere de antrenament, muniție și echipament. Se spera că astfel îl vor presa pe șeful de la Colombo, Premadasa să fie mai docil față de ingerințele venite de la New Delhi.²⁰

Astfel de acțiuni vor inflama opinia publică indiană făcând-o permeabilă față de revenirea religiei în discursul politic. Factorilor politici trebuie să li se adauge și cei geo-politici. Anume: finele Războiului Rece a făcut loc revirimentului naționalismului, tribalismului în multe puncte de pe harta lumii. Articolul din 1993 al lui Samuel Huntington nu era o voce care striga în deșert, ci se înscria în tonalitatea epocii.²¹

În India, fanatismul religios este deschis de insurgența din Kashmir (1990-1991) dar, mai ales și mai vizibil de distrugerea moscheii Babri Mashid (6 decembrie 1992). Făptașii, exaltați hinduși credeau că pe locul ei se născuse Zeul Rama (Ram Janmabhoomi), iar prezența unui locaș de cult islamic reprezenta un sacrilegiu.

Venirea la putere în aceeași decadă a guvernului BJP condus de premierul Atal Bihari Vajpaee marchează un nou vârf de tensiune cu Pakistanul precum și afirmarea Indiei ca putere nucleară în urma testelor efectuate în mai 1998. Tot pe timpul guvernării BJP, în Gujarat unde era guvernator actualul prim-ministru, Narendra Modi, în 2002, a avut loc o ciocnire deosebit de sângeroasă între hinduși și musulmani.

Perioada respectivă a mai fost marcată de rescrierea manualelor de istorie și diferite alte acțiuni menite a șofraniza (*soffranisation*) sfera publică. Șofranul de pe steagul Indiei îi denotă pe hinduși, iar reprezentanții lor cei mai radicali, în speță membri RSS utilizează un steag monocolor portocaliu.

II.1. Cheia victoriei lui Modi

Acumulând o bogată experiență ca guvernator (chief-minister, în terminologia oficială) al statului Gujarat, Modi (1950-) s-a prezentat ca o poveste de succes. Deși mult mai în vârstă decât oponentul său, Rahul Gandhi, nepotul Indirei și fiul lui Rajiv, Modi a apărut mult mai credibil în fața alegătorilor. Comparând în fața un public de altminteri tânăr (20+ ani), și-a adjudecat funcția supremă în stat. Presa domestică la fel ca și cea internațională a privit ascensiunea lui cu multă îngrijorare. Partidul din care provine la fel ca și episodul Gujarat 2002 dădea de înțeles că în fruntea celei mai populate democrații se va instaura un extremist. Prezența altor

20 Trece dincolo de necesitățile articolului de față a trata problema în extenso. Pentru o aprofundare a acestei spețe vezi: Sankaran Krishna, *Postcolonial Insecurities: India, Sri Lanka, and the Question of Nationhood* (Minnesota: University of Minnesota Press, 1999)

21 Scrierile lui Huntington au fost preluate de către adepții Hindutva. Vezi: Vasanthi Raman, *The Warp and the Weft: Community and Gender Identity Among the Banaras Weavers*, (New York: Routledge, 2010), 1-2 și *passim*

lideri ultra-naționalisti & revanșarzi cu agendă militaristă (Vladimir Putin, Erdogan, Xi Jinping, Shinzo Abe) a evocat amintirea anilor 1930.

Chiar dacă ideologia formațiunii din care provine se găsește pe contra-sens cu pluralismul, Narendra Modi a avut grijă să se prezinte în termeni manageriali, iară nu religioși. Sloganurile sale: „**Mai puțin stat, mai multă guvernare**” și „**Mai puțină birocrație, mai multe covoare roșii**” (Less red tape, more red carpets) au o textură reaganistă (a se vedea motto-ul: <Guvernul este problema, nu soluția> din anii '80).²²

Dincolo de influența dinamicii internaționale, factorii interni au fost cei hotărâtori: 1) scandalurile de corupție care au inundat guvernul Manmohan Singh (perceput ca un om cinstit dar slab și subjugat Soniei Gandhi, șefa Partidului Congresului); 2) controversele din jurul unor personaje-cheie ale Congresului ca și 3) lipsa programelor credibile din campania lui Rahul Gandhi au acordat victoria lui Modi.²³

La trei ani de la câștigarea alegerilor generale, analiștii se întreabă ce a adus în plus șeful de stat de pe Rashina Hill.

În cele ce urmează vom reflecta la bilanțul actualei administrații și la cauzele victoriei sale.

II.2. Narendra Modi și actuala față a Indiei

În subcapitolul de mai sus am examinat cauzele geopolitice ale victoriei din 2014, dar nu am explicat de ce societatea indiană a devenit permeabilă pentru mesajul lui Narendra Modi. Acum este momentul să mărim rezoluția și să apropiem lupa analitică de detaliile sociale, economice, demografice și culturale.

II.2.1. Deși o țară remarcabilă de tânără prin comparație cu China (vârsta medie 35 de ani) sau Europa (40 de ani) ori Japonia (42+), rămâne un loc în care bătrânețea este foarte respectată. Mulți dintre oamenii politici de astăzi, atât la nivel central cât și local plonjează bine în rândurile vârstei a 3-a. Media de vârstă a politicianilor se învârtă în jurul la 65 de ani.²⁴ Istoria postindependență pare să ofere alternarea dintre câte un premier tânăr și altul la senior: Nehru (58 de ani în 1947); Lal Bahadur Shastri, urmașul său în funcție: 60 de ani în 1964; Indira Gandhi: 49 de ani în 1966; longevivul Morarji Desai: 81 de ani în 1977; Chaudhary Charan Singh, urmașul lui Desai: 77 de ani în 1979; Indira Gandhi la al doilea mandat: 63 de ani (din 1980 în 1984); Rajiv Gandhi: 40 de ani în 1984; Atal Biharee Vajpaee: 75 în 1998; Manmohan Singh: 72 de ani în 2004. Când a depus jurământul pentru un al doilea mandat, Singh avea 76 de ani iar media de vârstă a celor 19 miniștri din cabinetul să era de 64 de ani.²⁵

Un articol al Washington Post nota că din cei 543 de membri ai legislativului, 147 aveau 45 de ani și mai puțin la nivel de 2009.²⁶ Narendra Modi avea 63 de ani la momentul asumării funcției și exprima o energie debordantă călită prin yoga și un stil de viață cumpătat.

22 Cel puțin câteva analize au văzut în schimbarea de gardă de la New Delhi imagistica unui Ronald Reagan redivivus: Allan Meltzer, „Ronald Reagan Is Alive in India,” *Real Clear Politics*, June 2, 2014. Kenneth Rapoza, „Republicans Think India's Narendra Modi Is New Reagan,” *Forbes*, August 6 2014. Dhiraj Nayyar, „Differences between Narendra Modi and Ronald Reagan are telling,” *Livemint*, October 01 2014. Lawrence Solomon, „Narendra Modi's muscular free market,” *Financial Post*, 16 April 2015

23 „5 reasons for the Congress's defeat,” *Rediff*, May 16, 2014. Shamni Pande, „Just the Right Image. This case study looks at the strategy and tactics behind the creation of Brand Modi,” *Business Today*, June 8, 2014. Sandip Roy, „The epic fail of 2014: The year of Rahul Gandhi in 5 key moments,” *First Post*, 30 Dec, 2014

24 Alys Francis, „Are India's young leaders making a mark?” BBC, 15 May 2014

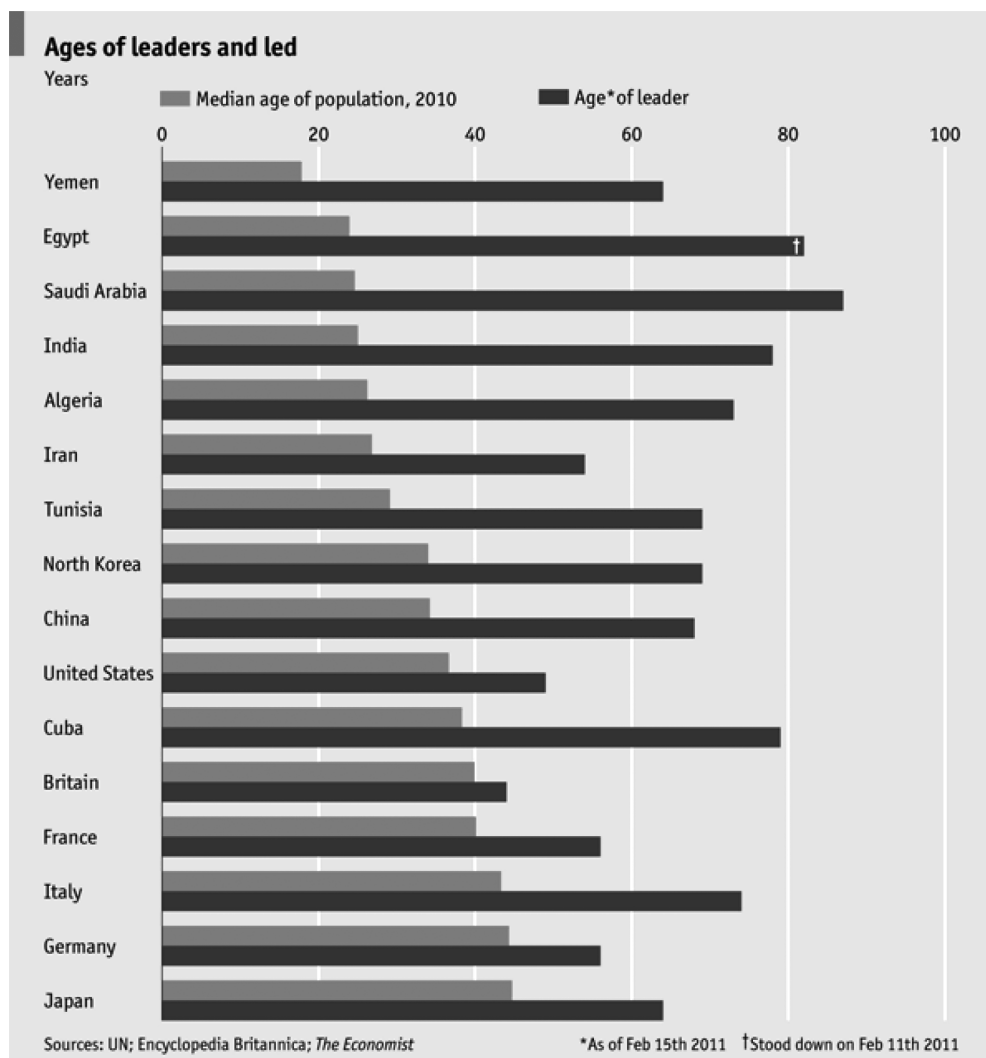
25 Rama Lakshmi, „A Younger Generation Changes the Face of India's Legislature,” *Washington Post*, May 23, 2009

26 Lakshmi, „A Younger Generation”

Un articol din *The Diplomat* remarcă gerontocrația ce caracterizează democrația indiană fără a oferi însă un răspuns de sine stătător.²⁷

Un altul din *The Economist* oferea un grafic ce arată că gerontocrația pare să fie o dimensiune a multor țări în curs de dezvoltare și mai puțin una a națiunilor dezvoltate unde ecartul dintre vârsta medie a populației și cea a conducătorilor este mai apropiat:

Vârstele conducătorilor și ai celor conduși în diferite țări ale mapamondului

Sursa: „Gerontocracy. Does the difference between the age of a country’s people and its leader matter?” *The Economist*, Feb 15th 2011

Dar nici cei de la *The Economist* nu avansau pe calea explicației mulțmindu-se cu o descriere statistică.

²⁷ Ankit Panda, „Indian Gerontocracy: Why Are Indian Leaders So Old?” *The Diplomat*, December 24, 2013

În studiul de față avansează două potențiale cauze ale victoriei BJP din vara lui 2014:

a) Cultura & religia. Multe dintre societățile pe care le numim emergente sau în curs de dezvoltare sunt încă foarte tradiționale, bazate pe familie și pe conviețuirea cu vârstnicii. Inclusiv în politică. Acolo unde dinastiile și nepotismul s-au înrădăcinat în practica de zi cu zi, sângele proaspăt este mai greu de acceptat. Bătrânii partidelor și baronii locali sunt filtrele prin care trebuie să treacă aspiranții, cei care vor deveni politicienii de mâine.

b) Educația & economia. Generațiile de azi sunt mai educate decât cele de ieri, iar obținerea unei diplome de facultate (la toate cele trei stadii: licență, master, doctorat) reprezintă adesea o condiție fără de care nu se mai poate obține o slujbă bine plătită și prestigioasă. Atragerea celor mai buni studenți stimulează instituțiile de învățământ să gândească corporat și să acorde o atenție teribilă reclamei, PR-ului. În același timp educația și piața muncii nu sunt întotdeauna conectate, așa că frustrarea de a-ți găsi un loc de muncă în pofida deținerii unei diplome nu mai este un accident. În plus, costurile vieții au crescut pe cale de consecință, mulți mileniali (oameni născuți între 1982-1985) tind să trăiască cu părinții până la vârste mai înaintate decât în trecut.²⁸

Tema șomajului în rândul tinerilor ar putea deveni punctul de pornire al unui articol de sine stătător. Numeroase analize din zona sociologiei muncii s-au preocupat în ultimii ani de integrarea persoanelor din intervalul 15-24 de ani pe piața slujbelor.²⁹ Conform unui raport colectiv scris sub oblăduirea Băncii Mondiale, se estima că, la nivelul anului 2014, din 200 de milioane de șomeri la nivel global, circa 37% dintre ani (adică 73 de milioane) se aflau în intervalul de vârstă tocmai menționat. Cifra care însemna de trei ori mai mult decât șomajul din rândul persoanelor adulte (24-55 de ani). Pentru același an 2014, raportul plasa cele mai mari procentaje de neangajați tineri în Orientul Mijlociu și Africa de Nord (8,2%, creștere de la 7,6% în 2012), Zona Asia de Sud-Est și Pacific (de la 12,7% în 2012 la 13,6% în 2014). Scăderea numărului de șomeri tineri s-a petrecut în Europa Centrală și de Est, spațiul CSI, zona Commonwealthului și Asia de Sud (9,6%).³⁰

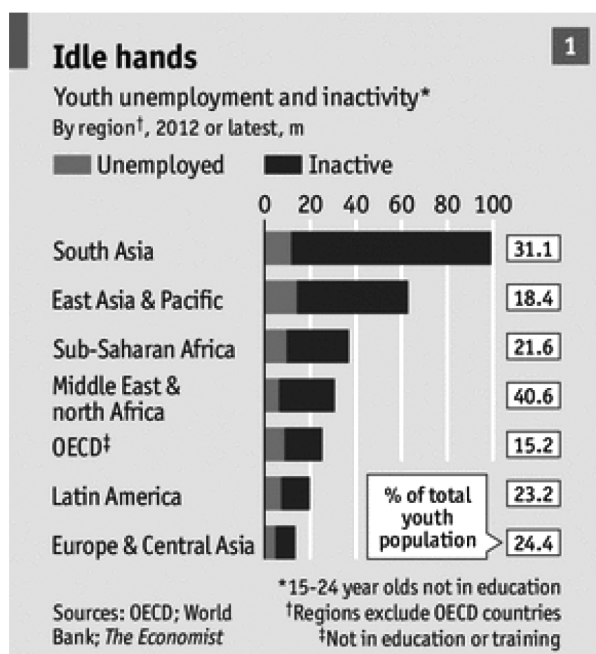
Survoul statisticilor prezentate pare îmbucurător pentru India. Tabloul este însă ceva mai pestriț. Așadar, pentru a vorbi de piața muncii indiene nu trebuie să împărțim doar două categorii: salariații vs non-salariații; angajații vs non-angajații. Mulți tineri, mai ales dacă nu au educație superioară lucrează ca zilieri, deci nu au un aranjament stabil. Alții pur și simplu sunt în categoria numită NEETs (*not in employment, education or training*). Dacă îi luăm și pe aștia întru considerare, rezoluția analitică se mărește și ne oferă alt diagnostic. Un articol din *The Economist*, numit 'Generation jobless' calculează și efectivul NEETs, după cum se poate vedea:

28 Dipti Vaid Dedhia, „Here's Why It's Not Weird for Indian Men to Live at Home With Mom and Dad,” *The Huffington Post*, 11/07/2014

Patricia Garcia, „Millennials Are Living With Their Parents More Than With Anyone Else,” *Vogue*, May 25, 2016. „Why Are So Many Young Adults Living With Their Parents? Bella DePaulo, „There's a reason you haven't heard,” *Psychology Today*, May 26, 2016. Collin Rodrigues, „Why most Indian men like living with their parents after marriage,” *Hindustan Times*, Apr 30, 2015

29 Hanan Morsy, „Scarred Generation”, *Finance & Development*, 49 1 (March 2012). Arpita Mukherjee, Avantika Kapoor, „Is India on the Verge of an Unemployment Crisis?” *The National Interest*, June 5, 2017

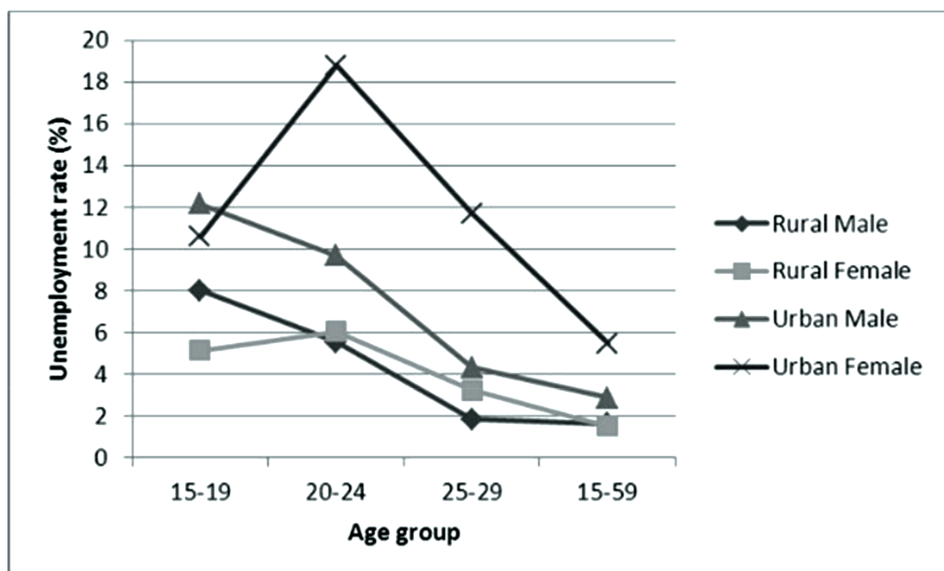
30 Gianni Rosas, „In Search of Benchmarks for Quality Internships” în *Youth Civic Engagement*, United Nations, World Youth Report, 2016, 36-47, esp. 36. Cifra totală a șomerilor tineri a scăzut comparativ cu 2009, de la 81 de milioane. Gough, Katherine V.; Thilde Langevang; George Owusu „Youth employment in a globalising world”. *International Development Planning Review*, 35 (2) (2013): 91

Sursa: „Generation jobless,” *The Economist*, 27 April 2013

Un alt grafic defalchează șomajul în rândul tinerilor pe distincția: bărbați-femei și urban-rural:

Șomajul în rândul tinerilor 2009-2010

Sursa: Arup Mitra and Sher Verick, „Youth employment and unemployment: an Indian perspective”, ILO Asia-Pacific Working Paper Series, March 2013, 3

Cum șomajul pentru intervalul de vârstă 15-24 s-a menținut la 9-10% pentru cea mai mare parte a mandatului Congresului (2004-2014), fiind dureros mai ales pentru tinerele femei,³¹ votul dat BJP-ului în 2014 se explică.

Cele două motive mai sus expuse nu epuizează fenomenul dar ne ilustrează de ce politica indiană și nu numai menține în continuare aspecte gerontocratice.

II.2.2. O altă trăsătură a vremurile de azi este delegitimarea politicienilor tradiționali. A oamenilor care și-au făcut din loialitatea față de partid o carieră în sine.³² Vedem cum peste tot în lume publicul dorește figuri provenite din alte domenii cum ar fi: administrație; afaceri; mass-media.³³ (Fenomenul poate fi găsit cu precădere la națiunile în curs de dezvoltare.³⁴)

Numai în Europa vedem cât de mulți foști primari au câștigat postul de prim-ministru sau președinte în ultimii 10-12 ani: Nicholas Sarkozy, Matteo Renzi, Edy Rama, Klaus Iohannis, Vladimir Putin, Recep Tayyip Erdogan, Mahmud Ahmadinejad, Narendra Modi.

Desigur, se poate spune că fiecare luat și pus lână ceilalți se află la lumi distanță, dar o corelație se poate găsi.

Având în CV dezvoltarea statului Gujarat într-un interval de 12 ani, faima lui Narendra Modi ca lider internațional licărea încă dinainte de nominalizarea sa la alegerile din 2014.³⁵

3. Nu în ultimul rând naționalismul fierbinte care a acompaniat ascensiunea Indiei pe firmamentul mondial din ultimii ani poate fi adăugat la listă. Chiar dacă studiul de față se ocupă de Hindutva, nu înseamnă că monopolul fanatismului le aparține. Creșterea unui sentiment identitar de masă, adesea xenofob sau care să își justifice existența printr-un dușman extern este transpirtizantă și poate fi atestată prin mai multe dovezi:

– Într-un volum dedicat filmului de la Bollywood, Sikata Banerjee evocă un sondaj în care mai multe popoare asiatice sunt întrebate dacă își consideră propria cultură ca fiind superioară altora, iar indienii răspunde afirmativ în cel mai mare procent prin raport cu alți repondenți:

31 Despre votul acordat lui Modi de femei vezi: Sumita Mukherjee, „How will women in India fare under a Modi BJP government?” *The Conversation*, May 16, 2014

32 Dargent, Eduardo and Paula Muñoz. „Democracy Against Parties? Party System Deinstitutionalization in Colombia”, *Journal of Politics in Latin America*, 3 2 (2011): 43-71. Roberto Stefan Foa and Yascha Mounk, „The Democratic Disconnect”, 27 3 (July 2016). Leonid Bershidsky, „Democracy Turns Off Millennials. It Doesn't Have To.”, *Bloomberg*, October 23, 2016

33 Tratez problema și într-un articol de presă: Silviu Petre, „Era politicienilor jurnaliști”, *Adevărul*, 25 aprilie 2016

34 La nivelul anului 2009 profesia de avocat era cea din care proveneau cei mai mulți avocați, conform datelor utilizate de *The Economist*. „There was a lawyer, an engineer and a politician...””, *The Economist*, April 16th 2009. Pentru o un studiu cu observații similare cu cele ale articolului de față dar cu raportare la Marea Britanie a se vedea: Jane Roberts, *Losing Political Office*, (Cham, Switzerland: Palgrave MacMillan, 2017), esp. 44-46

35 Un exemplu ar fi călătoria sa în Rusia din 2001: „PM Narendra Modi recalls his 16-year-ago Russia visit as CM”, *The Economic Times*, Jun 02, 2017” sau Japonia: „Shinzo Abe's Gujarat visit highlights: A strong India in our interest, says Japan PM at bullet train launch event”, *First Post*, 14 Sep, 2017”.

Pentru calendarul itinerariilor sale a se vedea un site dedicat lui: Narendra Modi on the World Stage, May 11, 2014, <https://www.narendramodi.in/narendra-modi-on-the-world-stage-3128>

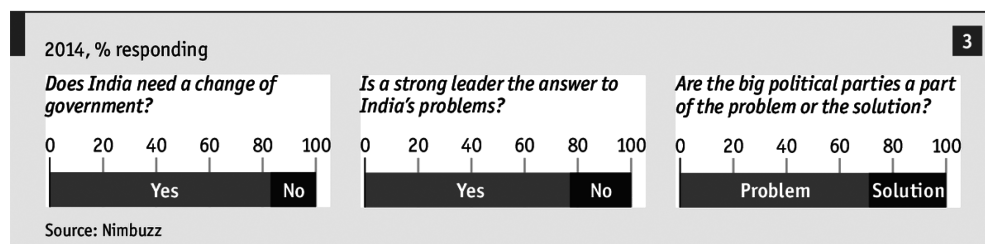
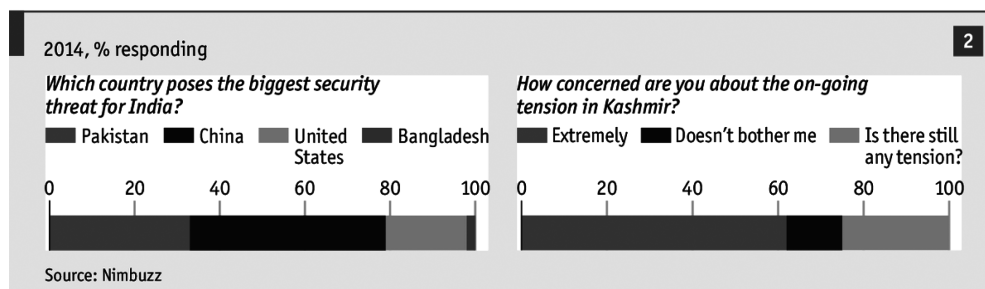
Table 2.4 National triumphalism statement: “Our people aren’t perfect but our culture is superior to others.”

Country	Completely Agree	Mostly Agree
Bangladesh	47%	39%
China	20%	51%
Britain	8%	23%
India	64%	29%
Pakistan	56%	26%
United States	18%	37%

Source: Pew Global Attitudes Survey, p. 97.

Sursa: Sikata Banerjee, *Gender, Nation and Popular Film in India: Globalizing Muscular Nationalism*, (New York: Routledge, 2017), 34

Un sondaj de opinie din 2014, înainte de alegeri demonstra că aproape 20% dintre respondenți considerau Pakistanul drept principalul rival, iar peste 20% nominalizau China. La întrebarea: „Este un conducător puternic soluția la problemele Indiei?” 80% au bifat afirmativ:

Sursa: P.F., „A new generation. A national election due by May could see a clash between the old and the new India,” *The Economist*, Feb 10th 2014

– O a treia dovadă este un interviu pe care autorul rândurilor de față l-a luat în Mortsel, Belgia (iulie 2012) lui Koenrad Elst, specialist pe India și simpatizant al Hindutva. Acesta îmi vorbea despre anti-americanismul multor indieni. Afirmția m-a mirat mai ales că relațiile dintre cele două democrații cunoscuseră un curs ascendent din 2005 încoace, iar Washingtonul dăduse de înțeles New Delhi-ului că îi recunoaște statutul de putere nucleară.

– Al patrulea exemplu, tot personal, este vizionarea unui film în India, pe timpul unei excursii din mai 2016. Sfârșitul peliculei- numită *Baaghi* (Rebel) opune pe protagonist, un luptător indian, unui chinez expert în arte marțiale. Duelul fizic

dintre cei doi este alternat de altul verbal. La afirmația chinezului cum că indienii nu au cum să exceleze în artele marțiale, eroul indian îl doboară completându-și victoria cu replica: „*China ka maal zyada tikta nahin hai*”³⁶ (Bunurile chinezești nu durează foarte mult), clipă în care toată sala a izbucnit în aplauze și ovații.

Ca o concluzie de etapă: *factorii enumerați și prezentați mai sus compun imaginea unei lumi mai ierarhice decât acum douăzeci de ani în care senioritatea joacă rolul de gatekeeper al ascensiunii sociale. Inegalitățile economice și nesiguranța viitorului determină electoratul multor națiuni, inclusiv segmentul tânăr de vârstă să se îndrepte către conducătorii autoritari care promit restabilirea echității. Aceștia din urmă angajează cartea religioasă ca instrument de disciplinare și mobilizare colectivă, mai ales când nu reușesc să îndeplinească promisiunile electorale.*³⁷

III. Este domnia lui Modi una violentă?

S-au concretizat oare odată cu venirea lui Modi coșmarurile cele mai negre, pentru a prelua titlul unui articol din The Guardian³⁸?

Informațiile provenite din sursele deschise indică o imagine cu două etaje:

- unul vorbește în termeni moderați despre realizările sau nerealizările guvernului de la putere;
- celălalt etaj atrage atenția asupra șofranizării țării/ a alunecării sale pe panta intoleranței.

Făcând un rezumat al analizelor găsite în The Hindu, Asia Times, Forbes, RISAP și altele,³⁹ bilanțul celor trei ani cu Modi arată cam așa:

Platforma lui Modi a conținut un număr foarte mare de puncte adunate în jurul câtorva problematici principale ca: Digital India, Clean India, Make in India. Prima sintagmă are în vedere îmbunătățirea infrastructurii digitale a țării, atât pentru o mai bună comunicare între cetățeni, cât și pentru facilitarea dialogului acestora cu autoritățile și instituțiile; **Clean India** cuprinde mai mulți pași privind acte de igienizare publică (de la toalete publice la curățarea Gangelui); **Make in India** dorește să aducă în prim plan inițiativa privată, astfel încât guvernul să nu mai recurgă la achiziții externe, la importuri dacă respectivele nevoi pot fi suplinite de mărci naționale.

Plusuri

Printre lucrurile cu care guvernul BJP se poate lăuda sunt:

- inițiative de a integra nodurile de tren, autostrăzi și aeroporturi. Inițiativele Sagarmala și Bharatmala au ca scop ad-hoc crearea de noi porturi maritime și aeroporturi;

36 Namrata Joshi Baaghi, „Tiger burning not so bright”, *The Hindu*, 29 April 2016. Nandini Ramnath, „Fear and hyper-nationalism controlled Bollywood in 2016,” *Quartz India*, 25 December 2016

37 – Ca instrument politic religia poate juca mai multe roluri: a) îi stimulează pe oameni să fie mai conformiști mai ales în perioadele de restriște; b) le canalizează angoasele și speranțele spre un tărâm spiritual, o lume de dincolo; c) legitimează găsirea unui dușman comun învinuibil pentru toate problemele publice.

38 Jason Burke, „Narendra Modi: India's saviour or its worst nightmare?” *The Guardian*, 06 March 2014. Articolul în cauză a fost copiat pe numeroase site-uri de la Pinterest la Pakistan Defence- platformă ce găzduiește discuții anti-indiene: <https://defence.pk/pdf/threads/narendra-modi-indias-saviour-or-its-worst-nightmare-theguardian.309274/>

39 Prabhasg K.Dutta, „3 years of PM Narendra Modi: Here's how NDA government performed on economic front,” *India Today*, 26 May 2017. Meenal Thakur, „Three years of Modi government: Here's a report card,” *Livemint*, May 26, 2017. Leeza Mangaldas, „It's Been 3 Years Since Narendra Modi Took Office — How Do India's Millennials Rate Their PM?” *Forbes*, 28 May 2017. „3 years of Modi Govt: 10 key achievements,” *News Nation*, 29 May 2017

- noi programe de asigurare împotriva secetei pentru fermieri;
- stimularea producției de autovehicule electrice;
- Jan Dhan Yojana politica ce a ușurat crearea de noi conturi bancare pentru 15 crore (150 milioane de indieni);
- unificarea bugetului căilor ferate cu cel federal;
- Îmbunătățirea planificării bugetare și trecerea de la planurile cincinale (rămășiță a influenței sovietice) la altele mai lungi pe 15 ani;
- au fost anunțate achiziții de armament în valoare de câteva sute de milioane\$;
- devalorizarea monetară pentru: a) a împiedica tranzacțiile ilegale; b) circulația banilor negri; c) finanțarea terorismului; d) stimula populația de a folosi tranzacțiile electronice;⁴⁰
- învecinat măsurii tocmai enunțate, a fost dată o alta care permite guvernului să rechiziționeze bunurile și proprietățile acelor cetățeni indieni depistați că și-ar fi făcut averi ilegale peste granițe;
- Swachh Bharat Abhiyan- are în vedere eliminarea defecării în aer liber;
- politici menite a promova învățământul;
- 6 luni concediu plătit de maternitate;

Minusuri

Aici trebuie enumerate fie părțile negative ale unor idei laudabile, fie nerealizări, fie efecte care țin exclusiv de palierul politico-ideologic:

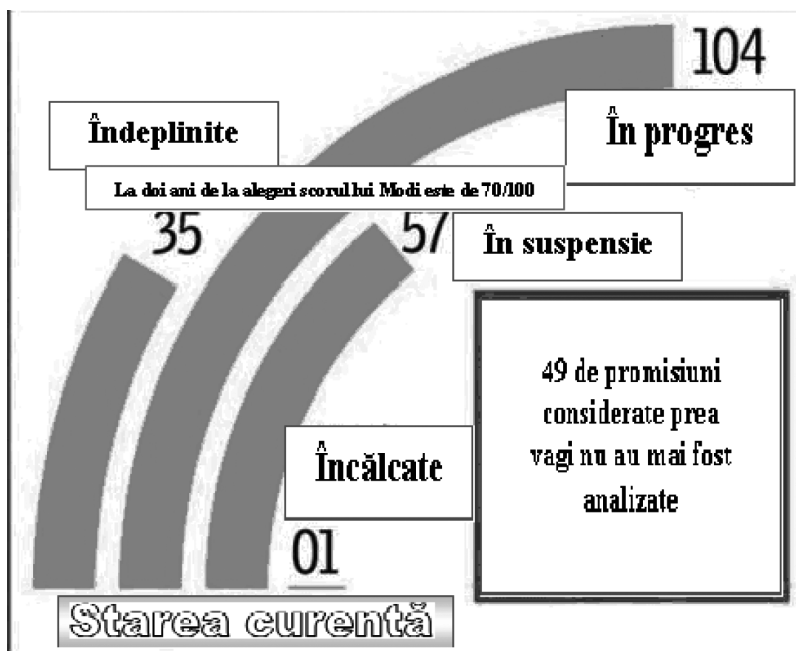
- creșterea numărului de accidente, fie de mașină sau feroviar;
- rata de construcție a noilor căi ferate sub ceea ce s-a vehiculat;
- devalorizarea banilor i-a afectat pe cei săraci, afacerile mici și mijlocii, totul fără a avea efectul calculat asupra banilor negri;⁴¹
- șomajul și lipsa locurilor de muncă rămân prezente ce provoacă nemulțumiri;
- violențele contra femeilor continuă ca și în anii anterior;
- s-a înmulțit numărul grupurilor de justițieri adesea asociați Hindutva. Aceștia maltratează musulmani pe motiv că aceștia ar obliga fetele hinduse la mariaj forțat urmat de convertire. Alte cazuri de intoleranță se leagă de convertirea la hinduism a persoanelor de alte confesiuni, pe motiv că astfel acestea sunt aduse acasă (proces numit *ghar wapasi*).
- Politica externă nu s-a îmbunătățit, nici cu țările vecine și nici cu partenerii mai dificili- Pakistanul și China. Ultimii trei ani s-au remarcat prin schimburi de focuri pe granița indo- pakistaneză. Diferența față de administrația M. Singh este că Modi este mai puțin împăciuitoar, ordonând mai multe operațiuni speciale peste granițe care să lichideze sau aducă în fața justiției diferiți capi teroriști.

40 Măsura în sine este controversată și nu întrunește consensul economiștilor. În urma ei se spera că rezervele de bani negri vor fi astfel inutilizabile. Prin înlocuirea vechilor bancnote de 500 și 1000 de rupii s-a schimbat astfel 86 din masa monetară curentă cu care luca indianul de rând. Justin Rowlatt, „Why India wiped out 86% of its cash overnight,” *BBC News*, 14 November 2016. Anumite voci au salutat măsura ca primumtoare. Manoj Kumar, „Strong India rupee stings Modi’s export ambitions”, *Reuters*, 27 April 2015. R Sriram, „Can India’s growth story be as dramatic and revolutionary as that of China, Singapore?” *ET Bureau*, Nov 22, 2017

Altele, printre care câțiva economiști importanți- Kaushik Basu și Prabhat Patnaik au criticat-o, considerând că va face rău micilor afaceri care depind de masa monetară existentă. Patnaik a etichetat devalorizarea ca „trădând lipsa de cunoaștere despre cum funcționează capitalismul.” Soutik Biswas, „India rupee ban: Currency move is ,bad economics,” *BBC News*, 14 November 2016

41 Măsura în sine a fost propusă și de economiști occidentali precum Kenneth Rogoff care observa o corelația între bancnotele mari și finanțarea activităților mafioate, doar că acesta cerea ca schimbarea monetară să se producă treptat, nu brusc. Ashutosh Varshney, „Growth, Inequality, and Nationalism,” *Journal of Democracy* 28 3 (July 2017): 41-51, esp. 49

În orice caz, viteza cu care s-a început implementarea promisiunilor din campanie a fost unul rapid, chiar dacă mulți itemi sunt încă în progresie, neterminați. Mai mult decât atât, distanța de vârstă dintre șeful executivului și cei mai mulți tineri nu indică vreun handicap, acesta pastrându-și popularitatea printre mileniali. Conform ONG-ului Kulhar al unui anume Kush Sharma, gradul de îndeplinire a promisiunilor BJP se prezenta astfel:

Sursa: Samarth Bansal, „Two years on, Modi manifesto scores 70/100,” *The Hindu*, May 28, 2016 (imagine tradusă și prelucrată de autor)

Fragmentele de mai sus tot nu au răspuns întrebării dacă actuala guvernare BJP este una periculoasă sau presa a exagerat!

Climatul de agresiune întreținut de adepții Hindutva are două etaje: unul regăsit în mass-media sub forma atacurilor și amenințărilor la nivel politic iar celălalt la firul ierbii, cauzat de diferite grupuri de justițari (*vigilantes*, în presa de lb. engl).

– **La palierul de sus**, se poate vorbi despre o inflamare și politizare a realității. Avem exemplul filmului ‘Padmavati’ care este programat a fi emis în februarie 2018. Deși data inițială era 1 decembrie 2017, controversile au dus la întârzierea lansării peliculei. Acțiunea se centrează în jurul luptelor dintre un regat hindus din Rajastahn și cuceritorii musulmani puțin după 1300. Cum firul narativ ar înfățișa o poveste de dragoste dintre regina Padmavati și cuceritorul musulman, Surajpal Amu, responsabil cu presa din partea BJP a cerut decapitarea actriței și a regizorului, afirmație ce a stârnit reacții vii.⁴² În ianuarie 2018 el a revenit cu un nou comunicat, argumentând că țara va fi puternic divizată odată odată cu lansarea producției.⁴³ Alte interpretări spun că amenințarea nu are substanță, fiind doar un truc publicitar

⁴² Emma Kelly, „Bollywood actress Deepika Padukone ‘appalled’ as Indian politician calls for her beheading,” *Metro*, 22 Nov 2017

⁴³ „India will be torn apart if ‘Padmaavat’ releases, says BJP leader Suraj Pal Amu,” *Scroll.in*, 18 January 2018

pentru a atrage spectatorii. Chiar și așa, se arată astfel cât de legitim a ajuns limbajul intoleranței religioase într-o țară fondată pe principiul multiculturalismului.⁴⁴

– **La palierul de jos**, situația trece de la amenințări la victime reale. Unul dintre fenomenele despre care se afirmă că s-au agravat în India ultimilor ani este proliferarea grupurilor de justițieri pentru protecția vacilor (Gau Raksha Dal). Cum vaca este animal sacru pentru credincioșii hinduși, munca acestor justițieri înclină spre pedepsirea musulmanilor care consumă sau vând carne de vită.⁴⁵ Conform unei cercetări efectuate de Reuters în nordul țării, adăposturile dedicate 'protecției vacilor' s-au înmulțit în ultimii doi ani de la peste 80 la peste 100, semn al unei posibile corelații între schimbarea de gardă din New Delhi și tensiunile interconfesionale. Din 63 de atacuri al milițiilor hinduse contra musulmanilor întâmplare din 2010, 61 au avut loc pe timpul lui Modi.⁴⁶ Suplimentar, un raport al Departamentului de Stat al SUA pe 2017, bazat pe cercetările Evangelical Fellowship of India (EFI) vrbește, de asemenea, despre limitarea toleranței religioase.⁴⁷ În discursul public însă, Modi a condamnat astfel de fapte, cerând respectarea legii și întocmirea de către autoritățile statelor federate a unor liste cu milițiile hinduse responsabile.⁴⁸

După ce am trecut în revistă toate exemplele disperate de mai sus să ne întoarcem privirea și spre statistici.

Două aspecte vor fi luate sub lentilă: rata criminalității și cea a atacurilor teroriste.

Așadar, conform NCRB- Oficiul Național pentru Înregistrarea Criminalității, rata delictelor de toate felurile a înregistrat o scădere în ultimii ani. Unde s-ar fi înregistrat totuși o creștere este agresiunea contra femeilor. Spre exemplu, în New Delhi, numărul violurilor a crescut față de 2012 de la 24.923 la 36.651 în 2015, trei ani mai târziu.⁴⁹

Veștile generate de sursele consultate par să se coreleze cu cele despre terorism. Conform South Asia Terrorism Portal (SATP)- platformă online care există din 1994 și care se ocupă de cazurile de terorism și insurgență, atacurile de acest gen au tot scăzut în ultimele două decenii, după cum ilustrează tabelul următor.

Numerele vehiculate trebuie însă privite cu rezerve. De ce?

Dacă este să vorbim despre criminalitate, o problemă a fenomenului infracțional din India este că foarte puține cazuri sunt raportate autorităților, așa că statisticile se bazează pe ceea ce ajunge în condica poliției și a NCRB- anterior menționat. Spre exemplu, la un moment dat cifrele demonstau o scădere a jafurilor din capitală de la 64.882 (1998) la 54.287 (2012), adică un declin de 16% pe parcursul a paisprezece ani. Totul până la venirea lui B.S.Bassi pe postul de comisar-șef al poliției din New Delhi care a simplificat procedurile pentru depunerea unei plângeri, ceea ce a dus la creșterea numărului de infracțiuni înregistrate: 80.184 în 2013, 155.654 în 2014 și 191.377 în 2015 (adică o mărire de peste 250% în doar trei

44 Rob Cain, „India's Deepika Padukone Beheading Threat Sounds Suspiciously Like A Publicity Stunt,” *Forbes*, 23 November 2017

La data scrierii textului de față, Curtea Supremă din India a aprobat pelicula, schimbându-i titlul în „Padmavaat”. „Padmavati to Padmaavat and a long trail of controversies: A timeline of obstacles the film faced,” *Hindustan Times*, Jan 18, 2018

45 Zeba Siddiqui, Krishna N.Das, Tommy Wilkes and Tom Lasseter, „Emboldened by Modi's ascent, India's cow vigilantes deny Muslims their livelihood,” *Reuters*, Nov. 6, 2017. Sjiy Naidu, „The Rise of Vigilantism....In India,” *The citizen*, 21 May, 2017

46 Ellen Barry, „Toll From Vigilante Mobs Rises, and India Begins to Recoil,” *New York Times*, June 29, 2017

47 „Violence by cow vigilantes increased in India in 2016: US report,” *Hindustan Times*, Aug 15, 2017

48 Ellen Barry, „Narendra Modi, India's Leader, Condemns Vigilante Cow Protection Groups,” *The New York Times*, Aug 7, 2016

49 Kapil Sibal, „Connecting the dots after three years in the saddle,” *The Hindu*, May 29, 2017

India terrorism assessment 1994-2017

Years	Civilians	Security Force Personnel	Terrorists	Total
1994	1696	417	1919	4032
1995	1779	493	1603	3875
1996	2084	615	1482	4181
1997	1740	641	1734	4115
1998	1819	526	1419	3764
1999	1377	763	1614	3754
2000	1803	788	2384	4975
2001	1693	721	3425	5839
2002	1174	623	2176	3973
2003	1187	420	2095	3702
2004**	886	434	1322	2642
2005	1212	437	1610	3259
2006	1118	388	1264	2770
2007	1013	407	1195	2615
2008	1007	374	1215	2596
2009	720	431	1080	2231
2010	759	371	772	1902
2011	429	194	450	1073
2012	252	139	412	803
2013	303	193	388	884
2014	407	161	408	976
2015	181	155	386	722
2016	202	180	516	898
2017	200	165	422	787
Total*	25041	10036	31291	66368

**Data Till 2004 does not include Fatalities in Left-wing Extremism

*Data till December 24, 2017

Sursa: South Asia Terrorism Portal (SATP). India Fatalities: 1994-2017,
<http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/database/indiafatalities.htm>

ani!)⁵⁰ Saltul brusc poate fi pus în legătură cu descoperirile unui sociolog american, S.I. Wilkinson care, studiind rata criminalității din statul UP-Utar Pradesh a descoperit că, de la Independență încoace, poliția indiană s-a aflat sub presiunea de a ascunde cifrele reale pentru a demonstra că națiunea a progresat față de perioadă colonială când se afla sub stăpânire britanică.⁵¹

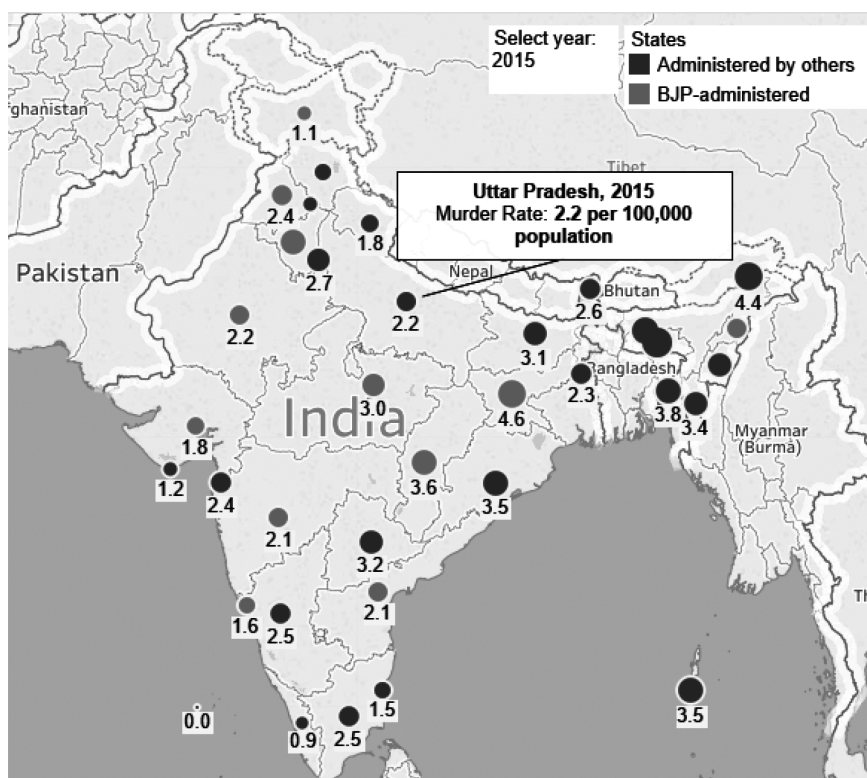
Platforma Fact Check cu sediul în Mumbai⁵² pictează un tablou sumbru, ilustrând cum statele conduse de BJP au rate mai mare la infractionalitate, criminalitate, violuri și revolte decât cele administrate de alte formațiuni politice:

⁵⁰ Basant Rath, „Let's Not Take India's Crime Statistics Seriously,” *The Wire*, 04/12/2017

⁵¹ Abhay, „Why a Decrease in Crime Statistics Isn't Always Good News.” *The Wire*, 25/09/2016

⁵² Fact Checker, <http://factchecker.in/about-us/> (accesat 29 decembrie 2017)

6 BJP-administered States Report Higher Murder Rates Than UP (2015)

Sursa: Manoj K, Modi and Shah are wrong: „Several states have higher crime rates than UP (including BJP-ruled ones)”, *Scroll.In*, Feb 17, 2017

IV. Remarci de final

Limitele studiului prezent se datorează mai multor factori:

- consultarea resurselor de limbă engleză fiind lipsite de cele în hindi sau alte limbi locale;
- absența unor interviuri recente atât cu oameni de pe stradă cât și cu jurnaliști, politicieni sau experți locali;
- absența unor investigații mai amănunțite despre fiecare dintre statisticile furnizate aici, pentru a se vedea cât de obiectiv au fost realizate fiecare dintre ele sau dacă răspund la comandă politică ori nu.

Pe baza cercetării de față, concluzia precipitată este aceea că India lui Narendra Modi se înscrie în modelul democrațiilor iliberale, similar cu Turcia lui Recep Erdogan sau Rusia lui Vladimir Putin. Îngrijorarea față de accentuarea intoleranței religioase nu este deloc gratuită, mai ales când vorbim despre o regiune ce posedă un arsenal nuclear dovedit. Mai mult decât atât, India modistă se încadrează într-un arc geopolitic anti-islamic alături de Myanmar și de Sri Lanka.⁵³

⁵³ Despre creșterea islamofobiei în lume citește raportul: Tenth OIC Observatory on Islamophobia, presented to the 44th Council of foreign ministers, October 2016-May 2017

Ultimele două națiuni, după ce și-au mai rezolvat crizele de guvernare, respectiv, războiul civil, și-au găsit un dușman colectiv în minoritățile musulmane prezente pe teritoriul lor. Criza refugiaților Rohingya⁵⁴ ca și nașterea organizațiilor budiste radicale ca Bodu Bala Sena s-ar putea să dea apă la moară zeloților Hindutva și să facă din ciocnirea civilizațiilor o profecție care se împlinește de la sine.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI

1. Sikata Banerjee, *Make Me a Man!: Masculinity, Hinduism, and Nationalism in India*, (New York: State University of New York Press, 2005)
2. Sikata Banerjee, *Gender, Nation and Popular Film in India: Globalizing Muscular Nationalism*, (New York: Routledge, 2017)
3. C. A. Bayly, *Recovering Liberties: Indian Thought in the Age of Liberalism and Empire*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2012)
4. Robert C. Cowan, *The Indo-German Identification. Reconciling South Asian Origins and European Destinies, 1765-1885*, (Rochester, New York: Camden House, 2010)
5. Nicholas Goodrick-Clarke, *Hitler's priestess. Savitri Devi, the Hindu-Aryan Myth, and Neo-Nazism*, (New York: New York University Press, 1998)
6. Sankaran Krishna, *Postcolonial Insecurities: India, Sri Lanka, and the Question of Nationhood* (Minnesota: University of Minnesota Press, 1999)
7. R.K. Pruthi, *Arya Samaj and Indian Civilization*, (New Delhi: Discovery Publishing House, 2004)
7. Vasanthi Raman, *The Warp and the Weft: Community and Gender Identity Among the Banaras Weavers*, (New York: Routledge, 2010)
8. Romila Thapar, „Secularism History and Contemporary Politics in India,” pp.191-208 în Anuradha Dingwaney Needham, Rajeswari Sunder Rajan (ed), *The Crisis of Secularism in India*, Duke University Press, 2007
9. Vasanthi Raman, *The Warp and the Weft: Community and Gender Identity Among the Banaras Weavers*, (New York: Routledge, 2010)
10. Bhawan Singh Rana, *Veer Vinayak Damodar Savarkar: An Immortal Revolutionary of India*, (New Delhi: Diamond Pocket Books Pvt Ltd, 2016)
11. Arthur F.J. Remy, *The Influence of India and Persia on the Poetry of Germany*, (Columbia: The Columbia University Press, 1901)
12. Jane Roberts, *Losing Political Office*, (Cham, Switzerland: Palgrave MacMillan, 2017)

ARTICOLE ACADEMICE

1. Daron Acemoglu, Georgy Egorov, Konstantin Sonin, A Political Theory of Populism, *The Quarterly Journal of Economics* (2013), 771–805;

⁵⁴ Giuseppe Forino, „Religion is not the only reason Rohingyas are being forced out of Myanmar,” *The Conversation*, September 12, 2017

La această ultimă speță trebuie adusă în discuție și luarea de poziție a lui Recep Tayyip Erdogan care a condamnat prigonirile la care sunt supuși membri Rohingya drept „genocid”, ceea ce ne face să ne întrebăm cum marea islamofobie ar putea legitima autoritarismul erdoganist. Alți analiști merg și mai departe și arată ceea ce i se pare a fi ipocrizia guvernelor islamice- acestea deplâng soarta refugiaților din Myanmar dar nu spun nimic despre tratamentul minorităților de le ele de acasă. Reuters Staff, „Turkey's Erdogan calls killing of Rohingya in Myanmar genocide,” *Reuters*, 1 September 2017. Shamil Shams, „Opinion: Muslim hypocrisy over the Rohingya,” *DW*, 11.09.2017. Simon P. Watmough, „Turkey, the Rohingya crisis and Erdoğan's ambitions to be a global Muslim leader,” *The Conversation*, September 13, 2017

2. Robert C. Cowan, „Re-Orientalism: German Indology Studies Beyond Gadamer and Foucault”. Introduction: New Models for Indo-German Scholarship Within the Critical Reappraisal of Orientalism,” *The Comparatist*, (2010): 47-62;
3. Dargent, Eduardo and Paula Muñoz. „Democracy Against Parties? Party System Deinstitutionalization in Colombia”, *Journal of Politics in Latin America*, 3 2 (2011): 43-71;
4. Gough, Katherine V.; Thilde Langevang; George Owusu „Youth employment in a globalising world”. *International Development Planning Review*, 35 (2) (2013): 91-102;
5. Vinay Lal and Goolam Vahed, „Hinduism in South Africa: Caste, Ethnicity, and Invented Traditions, 1860-Present”, *J Sociology Soc Anth*, 4(1-2): 1-15 (2013);
6. Ashutosh Varshney, „Contested Meanings: India’s National Identity, Hindu Nationalism, and the Politics of Anxiety”, *Daedalus*, Vol. 122, No. 3, Reconstructing Nations and States (Summer, 1993), 227-261;
7. Ashutosh Varshney, „Growth, Inequality, and Nationalism,” *Journal of Democracy* 28 3 (July 2017): 41-51.

CURSURI

Modern Indian Political Thought. BA Political Science, Core Course, VI Semester, University of Calicut, Kerala, 2013

RAPOARTE

1. Ronald F. Inglehart, Pippa Norris, Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash. Faculty Research Working Paper Series, August 2016
2. Sorin Ioniță, Septimius Pârnu, Otilia Nuțu, Populismul 2.0 și renașterea alternativelor la democrația liberală, Expert Forum, Raport 2017
3. Arup Mitra and Sher Verick, „Youth employment and unemployment: an Indian perspective”, ILO Asia-Pacific Working Paper Series, March 2013
4. Ashis Nandy, The Demonic and the Seductive in Religious Nationalism: Vinayak Damodar Savarkar and the Rites of Exorcism in Secularizing South, Working Paper No. 44, February 2009
6. Gianni Rosas, „In Search of Benchmarks for Quality Internships” în Youth Civic Engagement, United Nations, World Youth Report, 2016, 36-47
7. South Asia Terrorism Portal (SATP). India Fatalities: 1994-2017, <http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/database/indiafatalities.htm>
8. Tenth OIC Observatory on Islamophobia, presented to the 44th Council of foreign ministers, October 2016-May 2017

ARTICOLE DE PRESĂ

1. BBC, Alys Francis, „Are India’s young leaders making a mark?” 15 May 2014
2. BBC News, „India rupee ban: Currency move is ,bad economics,” 14 November 2016
3. BBC, Savitri Devi: „The mystical fascist being resurrected by the alt-right,” 29 October 2017
4. Namrata Joshi Baaghi, „Tiger burning not so bright”, *The Hindu*, 29 April 2016
5. Samarth Bansal , „Two years on, Modi manifesto scores 70/100,” *The Hindu*, May 28, 2016
6. Ellen Barry, „Toll From Vigilante Mobs Rises, and India Begins to Recoil,” *New York Times*, June 29, 2017
7. Leonid Bershidsky, „Democracy Turns Off Millennials. It Doesn’t Have To.”, *Bloomberg*, October 23, 2016
8. Rob Cain, „India’s Deepika Padukone Beheading Threat Sounds Suspiciously Like A Publicity Stunt,” *Forbes*, 23 November 2017

9. Dipti Vaid Dedhia, „Here's Why It's Not Weird for Indian Men to Live at Home With Mom and Dad,” *The Huffington Post*, 11/07/2014
10. Bella DePaulo, „There's a reason you haven't heard,” *Psychology Today*, May 26, 2016
11. Aatreyee Dhar, „Savitri Devi: The Indian Neo Nazi Who Thought Hitler Was A Vishnu Avatar Born To End The Kaliyug”, *ED Times*, November 3, 2017
12. Michael Dusché, „Origins of Ethnic Nationalism in Germany and Repercussions in India”, *Economic & Political Weekly*, vol. xlv no. 22, May 29, 2010 37-46
13. Roberto Stefan Foa and Yascha Mounk, „The Democratic Disconnect”, 27 3 (July 2016)
14. Giuseppe Forino, „Religion is not the only reason Rohingyas are being forced out of Myanmar,” *The Conversation*, September 12, 2017
15. FP Staff, „Narendra Modi salutes Netaji Bose on his birth anniversary, calls him ,a great intellectual’”, *First Post*, Jan 23, 2017
16. Patricia Garcia, „Millennials Are Living With Their Parents More Than With Anyone Else,” *Vogue*, May 25, 2016
17. Sourabh Gupta, „What's common to Narendra Modi and Subhas Chandra Bose?” *India today*, May 2, 2014
18. Hindustan Times, Swami Vivekananda, „A 'youngster from India won over the world'”, Sep 11, 2017
19. Hindustan Times, „Padmavati to Padmaavat and a long trail of controversies: A timeline of obstacles the film faced,” Jan 18, 2018
20. India today, „Netaji Subhas Chandra Bose died in plane crash in Taiwan, says 60-year-old Japanese report”, November 30, 1999
21. India today, „PM Modi to meet Netaji Subhas Chandra Bose's family members”, October 13, 2015
22. Manoj Kumar, „Strong India rupee stings Modi's export ambitions”, *Reuters*, 27 April 2015
23. Indrajit Kundu, „Did Subhash Chandra Bose die in 1945 plane crash? Modi govt says yes in RTI reply; Netaji's kin see red”, *India today*, May 31, 2017
24. Rama Lakshmi, „A Younger Generation Changes the Face of India's Legislature,” *Washington Post*, May 23, 2009
25. Allan Meltzer, „Ronald Reagan Is Alive in India,” *Real Clear Politics*, June 2, 2014
- Manoj K, Modi and Shah are wrong: „Several states have higher crime rates than UP (including BJP-ruled ones)”, *Scroll.In*, Feb 17, 2017
26. Hanan Morsy, „Scarred Generation”, *Finance & Development*, 49 1 (March 2012)
27. Sumita Mukherjee, „How will women in India fare under a Modi BJP government?” *The Conversation*, May 16, 2014
28. Arpita Mukherjee, Avantika Kapoor, „Is India on the Verge of an Unemployment Crisis?” *The National Interest*, June 5, 2017
29. Nilanjan Mukhopadhyay, „PM Modi highlights Swamiji's vision and ideas keeping new voters of 2019 in mind,” *Economic Times*, Sep 13, 2017
30. Sjiv Naidu, „The Rise of Vigilantism....In India,” *The citizen*, 21 May, 2017
31. Dhiraj Nayyar, „Differences between Narendra Modi and Ronald Reagan are telling,” *Livemint*, October 01 2014
32. Ankit Panda, „Indian Geronotocracy: Why Are Indian Leaders So Old?” *The Diplomat*, December 24, 2013
33. Shamni Pande, „Just the Right Image. This case study looks at the strategy and tactics behind the creation of Brand Modi,” *Business Today*, June 8, 2014
34. Silviu Petre, „Era politicianilor jurnaliști”, *Adevărul*, 25 aprilie 2016
35. Nandini Ramnath, „Fear and hyper-nationalism controlled Bollywood in 2016,” *Quartz India*, 25 December 2016

36. Kenneth Rapoza, „Republicans Think India's Narendra Modi Is New Reagan," *Forbes*, August 6 2014
37. Rediff, „5 reasons for the Congress's defeat," May 16, 2014
38. Collin Rodrigues, „Why most Indian men like living with their parents after marriage," *Hindustan Times*, Apr 30, 2015
39. Justin Rowlett, „Why India wiped out 86% of its cash overnight," *BBC News*, 14 November 2016
40. Sandip Roy, „The epic fail of 2014: The year of Rahul Gandhi in 5 key moments," *First Post*, 30 Dec, 2014
41. Zeba Siddiqui, Krishna N.Das, Tommy Wilkes and Tom Lasseter, „Emboldened by Modi's ascent, India's cow vigilantes deny Muslims their livelihood," *Reuters*, Nov. 6, 2017
42. Shamil Shams, „Opinion: Muslim hypocrisy over the Rohingya," *DW*, 11.09.2017
43. Lawrence Solomon, „Narendra Modi's muscular free market," *Financial Post*, 16 April 2015
- The Economist, „Generation jobless," 27 April 2013
44. The Economist, „Trump's world. The new nationalism," Nov 19th 2016
45. Zheng Wang, „The New Nationalism: „Make My Country Great Again,'" *The Diplomat*, May 10, 2016
46. Simon P. Watmough, „Turkey, the Rohingya crisis and Erdoğan's ambitions to be a global Muslim leader," *The Conversation*, September 13, 2017

RESURSE WEB:

1. Documentar: „Bharat Ek Khoj" (The discovery of India), 1988. <https://www.youtube.com/watch?v=Klgleok-G2s> (accesat ultima dată 12 decembrie 2017)
2. Film artistic: Bose : The Forgotten Hero Full Movie | Hindi Movies 2017 Full Movie, <https://www.youtube.com/watch?v=6x1qarRE0VE> (accesat 17 decembrie 2017)
3. Fact Checker, <http://factchecker.in/about-us/> (accesat 29 decembrie 2017)